

1. Лидерство и ръководство - същност и разграничения.

Лидерството би могло да се определи като процес, при който индивид влияе на група лица за постигане на обща цел. Разглеждайки елементите на дефиницията, то биха могли да се формират други като трябва да се имат предвид специфичните компоненти, които са в центъра на множеството на тези определения. Лидерството е:

- ▶ е процес
- ▶ включва влияние
- ▶ проявява се в контекста на група/екип
- ▶ включва постигане на цел

Лидерството е процес, чрез който един човек оказва влияние върху другите за изпълнение на цел и ръководи организацията по начин, правейки я по-сплотена и последователна. Това определение е подобно на Northouse - Лидерството е процес, при който дадено лице влияе на група физически лица за постигане на обща цел¹. Лидерите извършват този процес чрез прилагане на техните лидерски знания и умения. Това се нарича Process Leadership². Въпреки това, ние знаем, че имаме черти които могат да повлияят на нашите действия. Това се нарича Trait Leadership или личностно лидерство от гл.т. на чертите на всеки един човек³. Така, че лидерите се раждат, а не се стават или не се развиват като такива. Докато лидерството се учи, уменията и знанията, използвани от лидера могат да бъдат повлияни от неговите или нейни особености или качества; като вярвания, ценности, етика и характер. Знанията и уменията допринасят пряко за процеса на лидерството, докато други характеристики дават на лидерите на някои характеристики, които го правят уникални.

За повечето хора, определението за ръководство/управление се разглежда по съвсем различен начин. Това не означава, че едно лице не може да бъде едновременно ръководител и лидер и, но управлението се разглежда отделно от лидерството. Определението за управление е упражняване на изпълнителен, административен и надзорен контрол и дейности в група или организация.

Лидерството и управлението споделят много прилики. И двете лидерство и управление включват влияние, работа с хора, както и работа с ефективното управление ориентирано спрямо цели. Въпреки това, областта на лидерството и управлението

¹ Northouse, G. (2007). Leadership theory and practice. (3rd ed.) Thousand Oak, London, New Delhe, Sage Publications, Inc., с.3

² Jago, A. G. (1982). Leadership: Perspectives in theory and research. *Management Science*, 28(3), 315-336.

³ Пак там

могат да бъдат много различни. Според Джон Котър, лидерството може да се счита за една вековна концепция, която съществува от продължение на векове, докато управлението е концепция, разработена през последните 100 години, произтичаща отчасти в резултат на възхода на индустриалната революция. Много други учени споделят гледната точка Котър в разграничаването им:

- Bennis и Nanus определят управлението като осъществяване на дейност и усъвършенстване на рутините занимания; използване на средства за влияние върху другите и създаване на визия за промяна.

- Rost твърди, че лидерството е многопосочно обзързано влияние; управлението е взаимоотношение еднопосочно влияние.

- Zaleznik твърди, че мениджмънт и лидерство изисква различни хора.

Все още има припокриване между двете области; когато мениджърите са ангажирани да повлияят на група служители за изпълнение на цели, те действат съгласно концепцията за лидерство. В допълнение, когато лидери са участвали в такива аспекти като планиране, организиране, управление на персонала или контролиране, те действат в рамките на управлението.

В таблица 1 е направено пряко сравнение между лидерски и управленски дейности. Едно лице може да бъде велик лидер, велик мениджър или и двете, но всяка област изисква владенето на малко по-различни умения и компетенции.

Таблица 1. Сравнение на компетенциите на ръководител и лидер.

<i>Ръководителя упражнява дейности по ред и последователност</i>	<i>Лидерът упражнява дейности по промяна и развитие</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Планиране и бюджетиране • Определяне на задачите • Поставя срокове • Разпределя ресурсите 	<ul style="list-style-type: none"> • Определя посоката • Създава визия • Формира "голямата картина" • Дефинира стратегията
<ul style="list-style-type: none"> • Организира • Определя структурата • Подбор • Определя правилата и процедурите 	<ul style="list-style-type: none"> • Обединява членовете на екипа • Поддържа ефективна комуникация • Изисква отдаденост • Създава екипи и коалиции
<ul style="list-style-type: none"> • Контролира и решава проблеми • Създава стимули • Генерира кративни решения 	<ul style="list-style-type: none"> • Мотивира и инспирира • Делегира • Задоволяване на потребности